

## **Jansone I., Nešpors V., Voronova I. FINANCIAL AND ECONOMIC RISK IMPACT ON LATVIAN FOODSTUFFS RETAIL SECTOR**

### **Jansone I., Nešpors V., Voronova I. FINANŠU UN EKONOMISKO RISKU IETEKME UZ LATVIJAS PĀRTIKAS MAZUMTIRDZNICĪBAS NOZARES ATTĪSTĪBU**

Autori ir pētījuši konkurences situāciju Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozarē un dotās nozares komercsabiedrību vidējos finanšu rādītājus. Pārtikas mazumtirdzniecības nozarē ir monopolistiskā konkurence. Daudzi piedāvā tirgū diferencētus tirdzniecības pakalpojumus. Mazie un vidējie uzņēmēji apvienojas kooperācijas un veikalu tīklos. Pēc Ekonomikas ministrijas un Konkurences padomes sagatavotās informācijas, par lielākajiem mazumtirdzniecības tīkliem, balstoties uz 2007.gada datiem, kā arī vērojot tendences 2008. un 2009.gadā, atzīstami SIA „Rimi Latvija” un SIA „Maxima Latvija”.

Autori ir izveidojuši Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares finanšu un ekonomisko risku klasifikāciju laika no 2008. gada līdz 2009. gadam. Nozīmīgākie finanšu riski – kredītu neatmaksāšana, procentu pieaugums, finanšu nestabilitātes pieaugums, pašu kapitāla nepietiekamība un apgrozāmo līdzekļu nepietiekamības riski. Nozīmīgākie ekonomiskie riski - valsts ekonomiskās lejupslīdes, nodokļu pieauguma, patērētāju maksātspējas samazināšanās, pieprasījuma nestabilitātes un kredītresursu nepietiekamības riski.

Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrībām ir svarīgi katru mēnesi vai ceturksni veikt peļņas vai zaudējumu aprēķinu, līdz ar to operatīvi sekot līdzi ieņēmumu un izdevumu attiecībai un finanšu risku iespējamo zaudējumu lielumu izmaiņām. Autori iesaka Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrībām izmantot Latvijas apstākļiem adaptēto Altmaņa E. modeli, ko ir izveidojuši RTU zinātnieki Šorins R. Un Voronova I., maksātspējas (bankrota) riska novērtēšanai. Autori arī iesaka komercsabiedrībām izmantot Depalāna Ž. jeb „credit men” piecu faktoru modeli finansiālās nestabilitātes prognozes aprēķinam, jo tiek salīdzināti nozares komercsabiedrību vidējie statistiskie finanšu koeficientu rādītāji ar konkrētās komercsabiedrības rādītājiem.

Sakarā ar valsts ekonomiskās lejupslīdes riska, patērētāju maksātspējas samazināšanās riska un kredītresursu nepietiekamības riska palielināšanos Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrībām jāizvērtē jau esošo un no jauna atveramo veikalu mazumtirdzniecības platību lietderība, telpu nomas un ekspluatācijas izdevumi, darbinieku noslodzes lietderība, lai samazinātu kopējās veikala izmaksas. Balstoties uz datiem, kas iegūti, pielietojot finanšu un ekonomisko risku novērtēšanas metodes, Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības nozares komercsabiedrības var veidot savu riska vadības sistēmu.